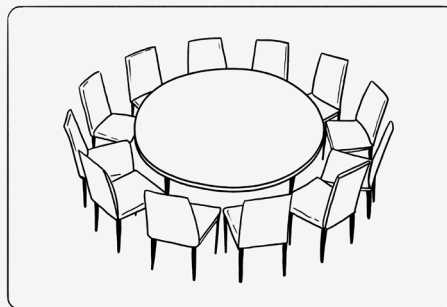
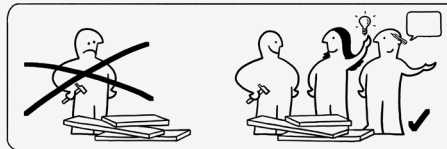
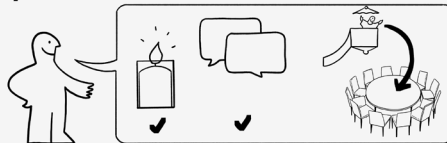

Del Sínode al jubileu: construint comunitat en diàleg

Cristina Inogés Sanz

Synod

**DEL SÍNODE AL JUBILEU:
CONSTRUÏNT COMUNITAT EN DIÀLEG**

Cristina Inogés Sanz

Cristina Inogés Sanz. Laica, teòloga per la Facultat de Teologia Protestant de Madrid, SEUT. Membre de la XVI Assemblea del Sínode 2021-2024, amb veu i dret a vot, per decisió del papa Francesc.

Aquesta publicació es distribueix gratuïtament. Col·labora i uneix-te a les persones que ho fan possible.

- Bizum codi: 05291
- Transferència: ES23 2100 3205 1225 0002 4607
- www.cristianismeijusticia.net/donatius

Edita Cristianisme i Justícia. Roger de Llúria, 13, 08010 Barcelona
Tel. 933 172 338, e-mail: info@fespinal.com, www.cristianismeijusticia.net
Imprimeix: Ediciones Rondas S.L. Dipòsit Legal: B 13203-2024
ISBN: 978-84-9730-553-2, ISSN: 0214-6495, ISSN (virtual): 2014-6574

Dibuix de la portada: Roger Torres. Edició: Santi Torres
Traducció: Núria Garcia i Caldés. Maquetació: Pilar Rubio Tugas
Imprès en paper i cartolina ecològics. Setembre del 2024

CONTINGUT

Sinodalitat	5
Tot va començar amb un «bona nit!»	6
Una referència, no el centre	7
El sentit humà de la sinodalitat	8
Tothom, tothom, tothom!	10
Actualment... hi ha exclosos, en l'Església?	12
Efectivitat i eficàcia amb amor	12
La Taula de tothom	13
Entre habitants de Samaria hi ha el nostre futur	14
Important per a sacerdots (i per a tothom)	17
Escoltar	19
Les persones més excloses	19
La plaça de l'esperança	23
Cap a la plaça	24
En la plaça de l'esperança	24
Indicacions per arribar a la plaça	25
Des de la plaça de l'esperança	25
Notes	28
Preguntes per a la reflexió	29

«Comença per fer el que és necessari, després el que és possible, i de sobte estaràs fent l'impossible». (Atribuït a Francesc d'Assís)

L'església sinodal ens crida a un canvi profund com a institució, però sobretot ens crida a un canvi personal. El canvi, la conversió personal, no afectarà solament la nostra manera de ser Església, sinó que afectarà més directament i primàriament la nostra manera de viure el cristianisme, o si ho volem precisar més, la nostra manera de ser cristians. La sinodalitat és una realitat eclesial, però té un sentit humà que, sovint, ens passa per alt. No és cap cosa abstracta.

Al llarg del seu pontificat, Francesc ha anat dissenyant unes línies clares d'actuació que sempre han tingut les persones com a eix central. Ens ha anat mostrant una manera de ser d'acord amb l'Evangelí, però, lluny de donar-nos-ho tot fet, ha anat utilitzant la seva sàvia pedagogia per fer-nos veure, per nosaltres mateixos, el camí que cal seguir.

Sens dubte, l'aposta més forta ha estat el Sínode de la sinodalitat, que per primera vegada s'ha obert a la participació de tot el poble de Déu. Aquesta invitació a la participació de tothom –fins i tot es va obrir als no creients– ens ha permès descobrir una realitat que, tot i estar present de manera clara, ens havia passat desapercibuda: que sabem pensar, que sabem articular els nostres pensaments i que sabem escoltar-nos sota la guia de l'Esperit. Tan increïble com cert.

La neurosi de Freud, l'opi del poble de Marx, el desencant de Weber o el superhome de Nietzsche i moltes teories sobre la religió han fracassat. Però cal reconèixer que, a Europa, la religió ha canviat. Sobretot, el cristianisme i la seva pràctica. La societat ha canviat la manera de mirar i veure el fenomen religiós. I no cal tenir-hi por.

Avui, l'important és no perdre l'ocasió de considerar la crisi de la religió com una gran oportunitat d'aprofundir en la fe per posar els ulls en un Déu que creu en mi, que creu en nosaltres, i que, per això mateix suposa un desafiament. Desafiament per a nous espais, temps i maneres de donar forma a la fraternitat universal que no es pot quedar en utopia. És el temps de matar els déus que ens envolten per deixar pas a Déu, el Déu de la pau.¹

Tot va començar amb un «bona nit!»

El procés sinodal que estem vivint –i que ha vingut per quedar-se, encara que no sigui a tota velocitat– no va començar l'octubre de 2021. Si hem de ser precisos, en realitat va començar el 13 de març de 2013, quan Francesc va sortir a la *loggia* central i va pronunciar la salutació menys esperada, més sorprenent i més humil que ningú s'esperava: «Bona nit!».

No va ser l'únic gest, aquella nit: es va referir a ell mateix com a bisbe de Roma –sinodalitat sense anomenar-la feta de la comunió de les esglésies locals en comunió amb el bisbe de Roma– i deixant clar que el centre de l'Església era i és Crist, no el successor de Pere; no hi van haver gestos de triomf; va demanar que els presents en la plaça de sant Pere resessin i el beneïssin a ell. Sorprenent!

Sense saber-ho, sense ser-ne conscients en aquell moment, assistíem a la presentació d'un papa –bisbe de Roma– que havia triat el profètic nom de Francesc per primera vegada en la història de l'Església, i que reunia en

la seva persona tres característiques de tres sants de l'Església que hem pogut comprovar després: la senzilla manera de ser de Francesc d'Assís, la capacitat de dir i d'expressar-se amb paraules comprensibles per a tothom, de Domènec de Guzmán, i la persistència missionera de Francesc Xavier.²

El seu primer viatge va mostrar la prioritat que el guiava. Lampedusa, la petita illa italiana que acull les pasteres dels que hi arriben després d'una perillosa travessia buscant una vida millor, es va convertir en la primera destinació d'un papa que no deixava de reclamar l'atenció de propis, els catòlics, i estranys, és a dir la resta (així els vèiem, com a estranys, fins llavors).

Si algú es pensava que les sorpreses ja s'havien acabat, la successió d'esdeveniments va demostrar el contrari. Teníem un papa que, a més de venir de la fi del món com ell mateix va dir, venia de la terra que havia permès germinar una teologia diferent, tan apassionant com discutida, però que ja donava mostres de possibilitar alguns canvis importants des de la V Conferència de l'Episcopat Llatinoamericà i del Carib, l'anomenada conferència d'Aparecida, celebrada entre el 13 i el 31 de maig de 2007. Seria possible una altra teologia per a tota l'Església? És evident que, a hores d'ara, sabem que la teologia com a tal no és el problema, sinó la llibertat per fer-la, per crear-la i les conseqüències de fer-ho, perquè «l'autèntic teòleg ha de ser humil i admetre que la realitat va canviant»,³ i perquè «correspon a la tasca del teòleg assumir elements de la cultura del seu ambient que li permetin evidenciar l'un o l'altre aspecte dels misteris de la fe». Aquesta tasca és certament àrdua

i comporta riscos, però en si mateixa és legítima i ha de ser impulsada. [...] El teòleg, sense oblidar mai que també és un membre del poble de Déu, ha de respectar-ho i comprometre's a donar-li un ensenyament que no lesioni gens ni mica la doctrina de la fe. La llibertat pròpia de la recerca teològica s'exerceix dins de la fe de l'Església. Per tant, l'audàcia que s'imposa sovint a la consciència del teòleg no pot donar fruits i «edificar» si no rep l'acompanyament de la paciència de la maduració. Les noves propostes presentades per la intel·ligència de la fe «no són més que una oferta a tota l'església. Moltes coses han de ser corregides i ampliades en un diàleg fratern fins que tota l'Església les pugui acceptar. La teologia, en el fons, ha de ser un servei desinteressat a la comunitat dels creients. Per aquest motiu, formen part de la seva essència la discussió imparcial i objectiva, el diàleg fratern, l'obertura i la disposició de canvi de cara a les pròpies opinions».⁴

Aquest papa humil, a partir d'aquella salutació (continua resultant divertit veure com els qui eren amb ell no sabien què fer), ens va convidar a somiar amb un temps nou, un temps que fa olor de frescor, amb formes d'acolliment creatives, i un so de simfonia. En definitiva, ens va recordar que el cap –i el cor, abans de res– pensa a partir d'on els peus trepitgen.

Una referència, no el centre

L'Església, que va néixer en un context de conflicte i persecució, va créixer entre divisions i tensions, i la seva història mostra un itinerari on es donen

avenços i reculades. Pot ser un poder que acaba enlluernant moltes persones, però, també està allà on ningú vol estar i quan ningú hi vol estar. Té una història negra d'abusos en què les peticions de perdó successives no mostren progressos en aquesta xacra, ja que se'n segueixen detectant casos en l'actualitat i l'abús de poder està molt més arrelat del que sembla. I sembla molt.

Francesc vol allunyar l'Església de l'autoreferencialitat i col·locar al centre Jesucrist i el seu Evangeli, perquè sigui una referència per a creients i no creients. Aprofita qualsevol oportunitat tant per denunciar el clericalisme i el «carrerisme» com per cridar la nostra atenció sobre els qui habiten els marges i les perifèries de l'Església... i de la vida.

Això, que és una realitat en l'Església, quan és denunciat d'una manera tan contundent per Francesc es corre el risc que alguns la qualifiquin de populisme o de demagògia sense resultats. Tanmateix, Francesc no té por del risc (ni de la realitat) de sentir-se insultat. I és el papa més insultat i maltractat en la història de l'Església. Ara, a això, cal sumar-hi els desitjos públics d'alguns –i els silencis còmplices d'uns altres–, que arribi aviat al cel.

El nostre Papa coneix bé les diferències i la diversitat de la nostra Església. De fet, l'ha definit com un poliedre.⁵ Poliedre que no és d'ara, sinó de sempre, i ho veiem en el Llibre dels Fets dels Apòstols, quan se'ns relata el Concili de Jerusalem. Pere i els cristians que venien del judaisme volien imposar les seves regles i les seves formes als que s'incorporaven des del paganisme; d'altra banda, aquests

nouvinguts, guiats per Pau, jueu, i catequitzats per Lluc, que reclamava per a aquests últims els mateixos drets que tenien els jueus que reconeixien Jesús de Natzaret com el Messies.

I aquí arriba Lluc, pensant en la seva comunitat que sobretot té por de Déu, amb la paràbola del fill pròdig o del pare bo. Déu com a pare que acull, que espera el retorn del fill i que, quan el veu, corre per abraçar-lo sense fer-li preguntes, el vesteix i el calça, i vol fer festa. No oblidem l'anell –peça fonamental i oblidada– que torna a convertir-lo en hereu amb els mateixos drets hereditaris que té el germà gran. És a aquest Déu que Lluc necessita anunciar tant a la seva espantada comunitat com a la comunitat que arribava del judaisme –representada en el germà gran– per deixar molt clar que, per a Déu, tots som iguals.

Pau, a qui Lluc va acompanyar un temps, dirà als Gàlates (Ga 3,26-28): «Tots vosaltres, per la fe, sou fills de Déu en Jesucrist: tots els qui heu estat batejats en Crist us heu revestit de Crist. Ja no hi ha jueu ni grec, esclau ni lliure, home ni dona: tots sou un de sol en Jesucrist».

L'Església no ha anat mai rere les modes que s'imposen en la societat i Francesc, que ha donat clares mostres de ser una persona amb idees pròpies que no es tanca al diàleg amb qui sigui, ens està ensenyant que és possible dialogar els uns amb els altres, conèixer-nos, escoltar-nos, respectar-nos fora de tota moda, per simple coherència evangèlica.

El més proper a l'esperança que estem vivint ara, va ser el Concili Vaticà II. Els temps, els moments, els cicles de canvi són temps d'oportunitat

que han de conviure amb profetes de calamitats. Ara passa el mateix. Toca ser catalitzadors d'esperança, com a Església i com a individus. El Concili Vaticà II va assumir i va proclamar una nova missió a l'Església. Ho va fer amb *Lumen Gentium* i *Gaudium et Spes* que són, ja pel títol, una missió i un compromís. Aquesta havia de ser la tasca primordial, «Ser llum de la gent» anunciant «l'alegria i l'esperança».

Les actituds per fer-ho realitat són l'escolta, el diàleg i el servei. Si les actituds són les contràries, és a dir, orelles tapades, imposició i poder no arribarem mai enlloc. No estem en un món sense religió, sinó en un món que ha entrat en altres camins espirituals, i cal explorar aquests camins. Sense por, amb mètodes, tècniques i formes pastorals noves. Església de referència? De nosaltres depèn.

El sentit humà de la sinodalitat

El cristianisme no s'hauria d'haver convertit mai en una religió,⁶ en el sentit de separar una part, mínima, dels altres, els sacerdots –el clergat–, i amb influència, molta influència, sobre la resta. En realitat, Jesús ens va deixar una forma de vida que, de fet, és molt més compromesa, per bé que d'una manera menys rígida que una religió.

Jesús va dur a terme la seva missió en la vida quotidiana, en la realitat de cada dia i, allunyat del temple, on només s'acosta per protagonitzar l'única enrabiada monumental que té en tot l'Evangeli, en un episodi lligat a l'abús de poder i les seves conseqüències, que és l'expulsió dels mercaders (Mt 21,12-17; Mc 11,15-18; Lc 19,45;

Jn 2,13.25). Ell va dir que venia perquè tinguéssim vida i la tinguéssim en abundància (Jn 10,10). Més encara, va dir que ell era la Vida (Jn 14,6) i que havia vingut per comunicar-nos aquesta Vida.

Ell, que era la «Paraula feta carn» (Jn 1,14), és a dir, Déu fet carn i que en aquesta carn va assumir tota realitat humana, tota condició humana, tota diversitat humana, era també plenament humà i va venir per mostrar-nos aquesta humanitat i aquesta forma concreta de ser humans: la humanitat fraterna del Fill únic de Déu, perquè també nosaltres puguem viure en la fraternitat

de ser i saber-nos filles i fills de Déu i ser, així, plenament humans.

El Sínode de la sinodalitat que, recordem-ho, significa caminar junts, ens ha mostrat com n'és d'important escoltar-nos deixant els prejudicis de banda; per això, si des d'ara mateix no som capaços d'incorporar a la pràctica de la nostra vida eclesial la presència i les veus dels qui durant segles i segles han ocupat els marges, les perifèries, i fins i tot la frontera de l'Església, de quina sinodalitat parlarem? Què haurèrem après? Com ens podem sentir germans i germanes i viure la fraternitat? Com podem ser el proïsme dels altres?

TOTHOM, TOTHOM, TOTHOM!

En la Jornada Mundial de la Joventut de Lisboa, a l'agost de 2023, Francesc va insistir a dir que en l'Església hi cap tothom, tothom, tothom! No deixava de ser una manera més d'insistir que ningú ha d'estar –i encara menys romandre– en els marges, les perifèries, o fins i tot les fronteres. Aquests espais freds que mostren un comportament gens ni mica fraternal, existeixen perquè nosaltres els hem creat o, si més no, perquè hem permès que existissin, i ara toca demanar-se: qui viu en cadascuna d'aquestes realitats?

En els marges, sobretot, hi viuen els joves, àvids de compartir els seus somnis i esperances, frustracions i desil·lusions: la por d'una vida que intueixen solitària i que opten per la mort (la realitat dels suïcidis entre els joves no es pot amagar més!) perquè els fa menys por que la vida; també els migrants moltes vegades arribats a les nostres ciutats des de molt lluny, però de vegades des del nostre propi país; els literalment pobres que no poden arribar a fi de mes; les dones –malgrat els avenços seguim en el marge de l'Església i, en moltes ocasions i països, en el marge de la vida–; les comunitats LGTBIQ+ –que ningú cregui que les benediccions els fan estar plenament

admesos–; els divorciats que han iniciat una nova vida en parella –tampoc ells, essent com són beneïts, són admesos sense problemes–; sacerdots secularitzats a qui s'ha fet viure com si fossin empestats; teòlegs i teòlogues assenyalats per les seves reflexions

Les perifèries són habitades per algunes d'aquestes persones que hem esmentat, que es veuen encara més desplaçades del centre, als que s'hi sumen els pobres espirituals que, curiosament, tot i que constitueixen una categoria bíblica i teològica, no són benvinguts. Humils amb veu profètica que denuncien insistentment, sense gaire rebombori, amb un missatge que arriba amb poques paraules i, en gene-

ral, apuntant cap a la direcció correcta i fins i tot aportant alguna solució.

També segueixen aquest camí els que es mouen pels voltants de l'Església (com en el seu moment van fer Simone Weil o Gandhi) i que no s'hi acosten més perquè veuen molta incoherència entre el que els cristians diem i el que fem.

I, finalment, els que no s'han reconciliat, després de vivències molt doloroses, perquè no han trobat llocs d'acolliment, ni persones amb capacitat per escoltar sense convertir el moment en un interrogatori o en un judici. Al seu costat, també hi ha els que se n'acaben d'anar i salten directament a la perifèria buscant el lloc més llunyà com a espai segur.

Després del marge i la perifèria, apareix la frontera, que és aquell territori gairebé inexplorat, compost en la seva majoria per intel·lectuals que, en bona part, són creients que necessiten un llenguatge diferent. Curiosament, alguns d'ells són creients que, en el fons, no saben que creuen perquè no han trobat l'interlocutor adequat.

Aquest «tothom, tothom, tothom!» de Francesc –que no és sinó l'expressió resumida de l'acolliment de Jesús a tots els que se li acostaven–, ràpidament, allà mateix a Lisboa, va trobar matisacions perverses com aquestes: «L'Església és de tothom, però no per a tothom», «a l'Església no tot s'hi val», «tothom, tothom, però tothom convertit prèviament». Són perverses perquè, en realitat, s'estava posant límits a l'acolliment de Jesús.

Quantes vegades va exigir Jesús un certificat de puresa perquè algú se li acostés? Quantes vegades va rebutjar Jesús a algú que se li acostava? Les

preguntes del Gènesi: On ets? (Gn 3,9), on és el teu germà Abel? (Gn 4,9) continuen ressonant avui, són aquestes mateixes preguntes les que Déu ens segueix fent avui. Adam, on ets? Avui la pregunta podria ser: Humanitat, on ets? I la vergonya de la nuesa davant de la situació dels altres fa que ens amaguem, perquè els altres són el mirall del meu ésser, de com jo soc davant de les seves necessitats, pobreses i maltractaments. La vergonya sentida per la nuesa en el Gènesi s'ha transformat en una *poca-vergonya* que despulla les víctimes de manera continuada. Adam –que som cada membre de la humanitat–, el que va donar nom a totes les criatures, és obligat avui a donar nom a tota la *descreació* que la seva ceguesa està duent a terme.

Al cel s'hi arriba quan s'arriba a la terra, quan aconseguim arribar fins als altres descalços, sense barreres, nus i sense vergonya. Aquí és on trobarem el paradís de debò.

Crist es transformarà –encara que sempre hauria d'haver-ho estat– en la clau de lectura de les relacions de Déu amb nosaltres i en el desafiament de les relacions entre nosaltres, que és el que possibilita la relació amb Déu. Ningú pot pretendre tenir una relació amb Déu si no té una relació amb els altres. Una relació de cor, d'intimitat, d'empatia, de ser amb i per als altres.

Tanmateix, temo que el tothom, tothom, tothom! està una mica lluny, per part d'alguns, de ser una realitat. Hem d'aprendre a tenir un cor capaç de bategar al ritme del cor de Déu. Un cor apassionat i no solitari. Un cor casat amb la vida, amb el món, i amb tothom, tothom, tothom!

Actualment... hi ha exclosos, en l'Església?

Sí. Pot semblar una paradoxa, però aquesta realitat existeix. Dins de l'Església mateixa hi ha persones excloses i, el que és pitjor, viuen en la solitud més absoluta. Contràriament al que sempre es diu, per a algunes persones la comunitat no és el lloc d'acolliment, de trobada, de cura. És més aviat el lloc on menys seguretat troben, on la crítica es converteix en més mordaça, on l'insult o la indiferència són habituals. Per descomptat que no tots els exclosos estan sistemàticament en el marge, la perifèria o la frontera.

Dins de l'Església hi ha persones excloses per la seva manera de pensar, per la seva manera de viure l'espiritualitat pròpia, per com es posicionen davant unes determinades realitats pastorals i morals. Unint tot això, obtenim el perfil de persones que ens posen en «mode qüestionament».

Són persones que estan sotmeses a un grau d'indiferència enorme, quan no a una gran hostilitat. Tenen visibilitat perquè avui les xarxes socials –ben tractades– ens donen moltes possibilitats, però no deixa d'haver-hi una indiferència institucional que és una manera de silenciar-les perquè, encara falta –ens falta– bastant autonomia (almenys a algunes persones) per fer opcions personals que mostrin i ens demostrin que som adults en la fe. Com podem dir que som Església si no hi som tots? Que potser el poble de Déu som «els de sempre»? I, en aquest cas, qui són, qui som, els de sempre?

No podem caure en l'error de convertir-nos en «els que estan per sobre dels exclosos», és a dir, a ser nosaltres

els qui parlem i interpretem el que ells ens hagin de dir, perquè, entre altres coses, la part bona d'aquest Sínode i de la sinodalitat és que hi ha una pregunta que ho embolcalla tot i que no està formulada explícitament: Església, què estàs disposada a escoltar de tu mateixa?

Nosaltres hem de ser camí, via perquè la veu, el sentir, i les propostes dels qui estan marginats (en bona part per les nostres actituds) tinguin la possibilitat real de poder continuar parlant a la nostra Església. I cal reconèixer que això ha de ser només el principi, perquè el que és desitjable és que les seves veus s'escoltin directament. S'ha demostrat en la fase diocesana que la veu dels que que tan alegrement anomenem «allunyats» ha fet aportacions valuosíssimes perquè la seva distància aparent els permet veure-hi amb més claredat i sense cap rancor.

Per tant, des del Sínode i en referir-nos als exclosos més que qüestionar-nos què podem dir hauriem de preguntar-nos què podem aprendre, com canviar les nostres actituds, com aprendre a escoltar, i, sobretot, com aprendre a ser més humils i evangèlics en la nostra vida quotidiana eclesial i no eclesial. Perquè el gran canvi arribarà mitjançant els petits, i personals, canvis quotidians que fomentaran canvis comunitaris.

Efectivitat i eficàcia amb amor

Efectivitat i eficàcia no passen per ser paràmetres vàlids si no estan articulats per l'amor. No es tracta de buscar fórmules empresarials amb l'objectiu de ser efectius i aconseguir nínxols de

mercat pastorals que ara no toquem ni des de lluny (tot i que algunes pràctiques empresarials ens podrien servir perfectament), es tracta de fer realitat la forma de vida de Jesús de Natzaret que, com he dit anteriorment i vaig dir també en la meditació d'obertura del Sínode,⁷ no ens va deixar una estructura d'Església dissenyada, sinó una forma de vida. Les solucions hauran de venir d'un procés de conversió molt forta, diria que radical, perquè només així serem capaços de reflexionar amb la ment i amb el cor.

L'any 2022 vaig participar en el Congrés Hipona dels Agustins. El fet és que van convidar un matrimoni dels que anomenem «sense sostre» a compartir el temps amb nosaltres i a participar activament en les sessions. En un moment de la seva intervenció, Maria Dolores, és el seu nom, va afirmar literalment: «A l'Església hi ha moltes persones que ens ajuden, però no ens hi volen». Escoltar això directament d'una dona sense sostre no és el mateix que sentir-l'hi explicar a una altra persona, perquè si ho diu un tercer simplement t'ho guardes a la memòria; si ho afirma algú en primera persona, algú que ho viu, t'ho graves en la memòria del cor. I això queda per sempre.

Perquè ser pobre no és no tenir. No tenir és misèria, i en aquest estat viuen moltes persones. Ser pobre és posar a disposició de tothom el que es té. Fer això ens converteix en solidaris, en germans d'estat de vida. Maria Dolores va posar a disposició de tothom la seva experiència, el seu sentir... Tot el que tenia, la seva experiència, els seu sentir i la seva vida.

Tots som Església, tots som iguals en l'Església en virtut del baptisme re-

but. També els qui ara ens miren des dels límits creats per nosaltres. És responsabilitat nostra posar a treballar la vocació personal que cadascun va rebre en el seu baptisme, perquè la tenim al servei de tothom i, especialment, al servei dels qui empenyem alegrement, i rígidament, fora de l'Església.

Només des d'aquí serem capaços, no de donar solucions precises, sinó de fer-nos les preguntes necessàries per reflexionar sobre l'actitud mantinguda fins ara amb els exclosos i decidir si ha de canviar o no. Personalment aposto pel canvi, un canvi prenyat d'afecte, d'estimació, d'amor. En definitiva, proposo sumar efectivitat i amor.

La Taula de tothom

Perquè tots hi som convidats. Resulta curiós, tristament curiós, la quantitat de lleis i normes que hem creat buscant el perfil adequat per acostar-se a participar a la Taula, a la qual tots hi som convidats, perquè el seu únic Senyor és Jesucrist.

En el relat de la festa de la Pasqua que Jesús va celebrar amb tots els qui l'acompanyaven —encara que els evangelis només parlin dels Dotze— i que nosaltres hem convertit en l'Últim Sopar, veiem que el nucli de la celebració no se centra en el cos i la sang. El més important és que qui lliurarà la seva carn i la seva sang es rebaixa una vegada més per mostrar que la seva lògica és la del servei i no la del poder.

Quan Jesús ressuscita, aquesta actitud segueix present. No hi ha res d'espectacular en la manera en què algunes persones el perceben ressuscitat. La resurrecció és silenciosa. El cas d'Em-

maús és paradigmàtic. Jesús camina amb ells –caminen junts– i la pregunta que fa és una pregunta que mostra el seu interès per la persona, per com es troben ells, què els passa: Per què esteu tristos? (Lc 24,13-35)

La nostra aproximació a l'experiència que algú està vivint no pot ser la de qui ho sap tot, sinó que ha de ser com la de qui acompanya un altre en la seva situació perquè, la majoria de les vegades, sol ser la millor mostra de compassió i una de les més grans mostres d'amor. Això és el que fa Jesús. Va acompanyar aquests dos pobres i tristos caminants que havien perdut tota esperança, i ells experimenten l'amor en sentir que «algú» els acompanya en la seva tristesa i, en aquesta companyia, descobreixen al ressuscitat. És Emmaús la primera eucaristia de la història de la humanitat? Si recordem el significat d'eucaristia, «acció de gràcies», indubtablement és la primera eucaristia. Una petitíssima comunitat que acaba celebrant perquè s'ha trobat, no perquè hi ha una decisió prèvia d'ajuntar-se per celebrar. Descobreixen el ressuscitat quan parteixen el pa, perquè prèviament l'havien acollit en el camí. Jesús ressuscitat, amo i senyor de la Taula, només és descobert en la missió, i la missió és moviment i lliurament. La missió, tan important sempre i més en el procés sinodal, és on es descobreix realment el ressuscitat i els ministeris necessaris per continuar expandint el seu missatge.

La missió té molts escenaris i cadascun d'ells necessita una aproximació especial. La missió passa per Jericó i l'home ferit al qual els funcionaris dels religiosos deixen de banda per no contaminar-se. També passa per les temptacions que tots i cadascun de no-

altres viurem en algun moment de la nostra vida. Aquells de nosaltres que descobrim la nostra missió també necessitarem, en algun moment, que algú ens acompanyi, i ens caldrà deixar-nos acompanyar.

La Taula és per a tothom. L'únic que podria crear normes i lleis perquè algú s'hi acostés és Jesús, el seu amo i senyor. I no ho va fer. I no ho fa. I no ho farà.

Entre habitants de Samaria hi ha el nostre futur

Molt sovint, Francesc ens parla de l'Església samaritana i, de vegades, em sembla que diluïm aquesta imatge i ens perdem en la paràbola. Avui, els ferits en el camí són molts. Els marges del camí, les perifèries de la vida, com les fronteres de l'experiència vital, són espais poblats d'éssers ferits, famolencs de cures, d'escolta i, sobretot, d'amor, que reclamen la nostra atenció i els quals hem intentat fer callar amb una paraula, una resposta tancada i única sense ser conscients que, encara en la mateixa situació, cada ésser humà és un món que cal escoltar, atendre i estimar de manera única, personal.

La paràbola del bon samarità (Lc 10,25-37)

Aquesta paràbola ens aporta diverses qüestions a considerar.

a) *Considerar el desafiament de la narració.* Quan algú se li acosta, en moltes ocasions Jesús respon narrat una història que dona a la persona que pregunta la possibilitat de pensar per ella mateixa, de triar com afrontar la

seva vida. No podem oblidar que vol que siguem lliures –com el seu Pare Déu ens va crear– i capaços de pensar i obrar pels nostres propis mitjans.

Hi ha vegades que, de tant escoltar l'Evangelí, ens tornem una mica insensibles al que diu, als detalls. Per exemple, les paràboles de Jesús no solen ser relats religiosos, hi poden haver personatges que sí que ho siguin, però més aviat parlen d'actituds i gestos humans, i situacions d'allò més habituals. Tampoc sabem com acaben, les paràboles de Jesús. No sabem si el fill gran va entrar o no a la festa i ni si va arribar a entendre que tot plegat havia estat sempre tan seu com del seu germà: o què va fer l'hostaler que va rebre l'encàrrec del samarità de cuidar el ferit. Tampoc sabem si qui les escolta les porta a la pràctica o no.

En el bon samarità, la clau sembla estar en «qui és el meu proïme?» i, en canvi, Jesús respon més aviat a «com et fas tu proïme?». Perquè aquesta és la pregunta final de Jesús: «Qui dels tres et sembla que va ser proïme del qui va caure en mans dels saltejadors?».

En aquest moment, la sinodalitat ens aporta la possibilitat de ser i de fer. Ser proïme és una cosa operativa, no hi estem obligats. Jesús no obliga com els deu manaments, Jesús presenta un programa en les Benaurances, que llegim en el capítol cinc de Mateu i en el capítol sis de Lluc. Si vius així, segons aquest pla de vida, seràs feliç, si no, pot ser que també ho siguis, però així seràs més feliç. En tot cas, la decisió és de qui escolta les paràboles, les propostes de Jesús. Si no ho fem, si no som proïme ens perdrem una bona oportunitat d'experimentar en pròpia pell la forma de vida que ens ensenya Jesús. Però si

ho fem, l'experiència serà única i, encara avui, a contracorrent. Perquè serà posar-nos en la pell de moltes persones que passen per experiències no precisament bones i que tal vegada nosaltres no arribarem a viure mai.

b) *Situar-nos davant la misericòrdia*. La RAE defineix misericòrdia com a «virtut que inclina l'ànim a compadir-se dels sofriments i misèries alienes». I estableix com a sinònims: compassió, pietat, comprensió, benevolència, bondat, llàstima, entre d'altres.

El samarità, que no es considera bo, ens mostra que ser proïme és convertir-se en impur, que és el mateix que feia Jesús quan tocava a qui se li acostava. Per tant, ser proïme ens converteix en «misericordiosos impurs», uns «misericordiosos impurs» que cuiden i, per tant, integren. Perquè cuidar porta a integrar. Així que, si la misericòrdia ens converteix en impurs, significa que ens situa davant la nostra pròpia fragilitat. Jesús no va témer abraçar la seva pròpia fragilitat, i és quelcom que queda claríssim al final de la seva vida.

c) *Entrenar la mirada*. El samarità veu. Diu el text: Quan va arribar al seu costat i el va veure li va fer llàstima. La mirada profunda és la que no jutja, és la que situa els contextos a un nivell més profund. La manera de mirar té conseqüències.

Mirar i veure no és el mateix. Tots van veure: el sacerdot, el levita i el samarità, però aquest últim, a més de veure, va mirar amb compassió. Entrenar la mirada és veure i mirar. I és necessari entrenar la mirada perquè la realitat és més complexa que la visió dual que tenim: blanc/negre, cos/ànima, sagrat/profà. La complexitat i l'ambivalència no caben en la duali-

tat en què ens movem. Per això aquest procés sinodal és una gran oportunitat per ampliar la tenda (Is 54,2) i la mirada... Quan mirem certes realitats amb què topem o que ens envolten, aquesta manera de veure tan concreta i conscient ens commou les entranyes.

Tots tenim l'experiència de sentir com les entranyes se'ns commouen quan rebem una mala notícia o quan veiem sofrir algú que ens és proper. Curiosament, parlem de les entranyes de misericòrdia de Déu i com n'està de relacionada aquesta misericòrdia amb la fragilitat que esmentava abans.

Fixem-nos en una cosa. El nostre cervell està superprotegit per la duresa del crani. Els pulmons i el cor tenen la protecció de les costelles. Tanmateix, les entranyes no tenen protecció, i és aquí on habita la misericòrdia, en el més desprotegit, en el més fràgil. Tenim un Déu que «fa el cor fort» i ens ensenya a fer el mateix.

d) *Forts en la fragilitat*. Hi ha una realitat que és evident, però que a moltes persones –per estrany que sembli– els sorprèn, i és que les persones a qui Jesús va curar van acabar per morir totes. Això passava perquè la cura de Jesús era biogràfica, no biològica. Optar lliurement per la misericòrdia, convertir-nos en «misericordiosos impurs», saber que entrem en la fragilitat... tot plegat ens fa molt més forts. Tot i que m'atreviria a dir que, a més de forts, la fragilitat ens fa més valuosos.

Quan hem experimentat la fragilitat i, amb ajuda, la nostra persona s'ha recompost, restaurat, curat, en definitiva, ens passa el mateix que a aquelles peces de porcellana japoneses tan fràgils com cares que, quan es trenquen, les recomponen amb la tècnica anome-

nada *kintsugi*, que és reparar amb or i que, de fet, fins i tot conservant visibles les cicatrius, com que s'ha reparat amb or, la peça resulta molt més valuosa que abans de trencar-se.

Experimentar la fragilitat ens dona més valor perquè ens permet veure que no som millors que ningú, que no estem lliures de viure i patir el mateix que altres persones.

Per tant, la sinodalitat, des del *bon samarità*, ens ensenya que no podem ser proïsmes «asèptic», que ser proïsmes té conseqüències per a la nostra vida –per a nosaltres–, que ens podem trencar, però que la fragilitat ens fa més forts i més valuosos.

Tot i això, també ens hem de preguntar: Què aportem, nosaltres? Cal tenir sempre present que la persona més fàcil de defraudar és un mateix. Cal tenir molta cura amb els desfocaments. Tenir molt clar el present no significa que puguem aconseguir-ho tot a l'instant. El procés de descobrir, d'encaixar, d'aportar, requereix el seu temps. Aquí, la cura ha de ser considerada com la cura de parar esment envers nosaltres mateixos perquè afectarà la cura amb i per als altres.

I si tot això és part del que ens aporta la sinodalitat des de la paràbola d'un home que no va passar de llarg, ho fa per entrenar-nos i portar-nos al desafiament.

La trobada de Jesús amb la samaritana (Jn 4,5-42)

La trobada entre Jesús i aquesta habitant de Samaria també assenyalava el nostre futur: és una manifestació de la humanitat, de la fragilitat de Jesús. Estem assistint a una manifestació d'allò més

senzilla i alhora contundent, en tres paraules: *Dona'm aigua*. La seva divinitat no necessitarà gaire més presentació i s'expressarà en dues paraules: *Jo soc*.

Superada, encara que no del tot en algunes homilies, la successió de marits que no van resultar tals, ens oblidarem del que gairebé sempre parlem o escoltem d'aquest text per veure el desafiament que ens llança en el nostre aprenentatge sinodal. Sense deixar de reconèixer la bellesa i la fondària de la trobada i del diàleg, la nostra atenció, curiosament, no estarà centrada en cap protagonisme de Jesús. Qui ens indicarà el desafiament per a la sinodalitat serà ella, la samaritana, novament una dona sense nom.

La samaritana torna al poble, però no com n'ha sortit. L'amor de Jesús per aquesta dona sense nom l'allibera, la fa sentir persona i dona. Es converteix en la primera evangelitzadora, la primera predicadora, però mai més en tornem a saber res. Es podia haver convertit en una «estrella» al seu poble i dir i parlar fins a ser el punt central de la predicació. Es podia haver convertit en el centre de la notícia. Però no, desapareix. Ella s'aparta, obre camí, indica la direcció perquè, si volen saber més sobre qui li ha explicat tot el que ha fet, siguin ells mateixos els qui vagin a parlar amb Ell, a trobar-se amb Ell. Dit en un llenguatge més d'avui, la samaritana no se sacralitza. La samaritana llança el desafiament de ressituar-nos a tots, però especialment, de ressituar la figura del sacerdot en l'Església sinodal.

En l'Assemblea sinodal del passat octubre del 2023, T. Radcliff va dir que «una Església sinodal serà aquella en la qual ens formem per a un amor

sense possessions: un amor que ni fuig de l'altra persona ni se n'apodera; un amor que no és ni abusi ni fred».⁸

L'Església de les etiquetes abstractes ja no és vàlida. Tot això que s'ha catalogat, etiquetat així, en realitat són persones amb nom que, en la seva majoria, esperen una conversa tranquil·la, personal, com la de Jesús amb la samaritana. Aquestes persones esperen acostar-se a una comunitat perquè gairebé sempre s'han trobat ja amb Aquest que diu *dona'm aigua*, que els diu *Jo soc*. Des d'aquest punt de trobada, perquè crear tants inconvenients? Perquè no aprendre a apartar-nos i deixar que la persona que se'ns acosta segueixi la seva conversa amb Ell?

Aquest text evangèlic ens desafia a una cultura de la cura, més que necessària. I Francesc fa molt bé, quan parla de «cultura de» perquè és necessari crear una forma de vida sana en l'Església.

Important per a sacerdots (i per a tothom)

El que ens està mostrant la sinodalitat és l'oportunitat de revisar els nostres comportaments, les nostres mancances com a comunitat, les nostres pors, perquè el que ens aporta el procés sinodal és el desafiament d'aprendre una cultura de la trobada, d'escolta activa (en l'Esperit), de desaprendre per poder aprendre, com deia Fernando Pessoa.

Aquesta cultura de la cura que ens és comuna a tots és especialment necessària en els sacerdots i en els futurs sacerdots. Sincerament crec que tots plegats hem de contribuir a aquest canvi.

En aquest moment, el procés sinodal i la sinodalitat ens desafien a reco-

nèixer obertament que la vocació no és el que hom vol viure, sinó el que hom no pot deixar de ser.⁹ Això, que afecta a totes les vocacions a què les persones som cridades en el baptisme, agafa una rellevància especial en la formació dels futurs sacerdots perquè, si no els formem amb totes les eines necessàries per poder viure i desenvolupar això que «no poden deixar de ser», acabaran vivint en una frustració permanent entre el desig de ser el que no poden deixar de ser, i no saber com viure-ho en alguns moments concrets de les seves vides. I no podem oblidar que el més important és sempre la persona, més que qualsevol estructura o institució, i fins i tot ministeri.

Estem assistint a espectacles d'allò més insultants i feridors per part d'alguns clergues amb una identitat sacerdotal no precisament afinada. Aquesta identitat confusa fa que una porció del poble de Déu sigui manipulada segons la seva voluntat perquè, en definitiva, el que fan és ser ells el centre, no Jesucrist i el seu missatge. També estem assistint, per «no» estrany que ens sembli, al silenci dels bisbes de les seves diòcesis que, lluny d'ocupar-se d'ells i de les situacions que provoquen, amb el seu silenci els donen un aire que algun dia serà irrespirable.

L'ésser humà és l'únic ésser viu capaç de tenir un pensament reflexiu –tenir consciència de si mateix–, però també és capaç d'anar més enllà dels seus límits i de pretendre substituir a Déu. Això, en una societat i una Església tan polaritzades, és jugar a ser més déu que Déu.

La persona és prioritària –i els sacerdots són persones primer de tot– perquè, si la persona no està bé, res al

seu voltant estarà bé, afectarà a tot el que faci, i no podem oblidar que tots els batejats, però encara més els sacerdots, han estat cridats a proclamar notícies alliberadores i no conjunts de regles i prohibicions,¹⁰ i si qui proclama no està bé, la Paraula acabarà sent tergiversada, i tergiversada... quin sentit té?

En aquesta gran formació inicial dels futurs sacerdots i en la formació permanent després, s'intenta que l'home interior sigui capaç d'actuar unint profunditat, autonomia, comunió eclesial i consciència moral. És a dir, necessita vida d'oració, espiritualitat, mística, experiència de Déu.

Durant tota la seva vida, es diu que el sacerdot ha de seguir configurant-se a Crist serf, Crist pastor, Crist sacerdot, i Crist cap. Quan escolto aquestes paraules, i lleigeixo sobre això, em demano: I el Jesús home? On és, el Jesús home? Perquè es pot tenir la sensació que la figura i l'ésser del sacerdot tendeix a estar molt espiritualitzada i molt assenyalada en l'àmbit cultural, i que corre el risc d'acabar sent un simple funcionari sacramental i un home de reunions per poder tenir més reunions.

Sí, la sinodalitat ens està guiant –i desafiant, perquè veient els atacs adreçats a Francesc això és un veritable desafiament– a recuperar la centralitat de Crist en l'Església. Aquest Verb fet carn (Jn 1,14), ens parla, més aviat ens crida, a ocupar-nos de la persona i, repeteixo, els sacerdots són persones, no una versió eclesial de *Superman*. Pel que veig, i últimament veig molt, tinc la sensació que una vegada ordenats, en molts aspectes estan força sols. Donar-se suport els uns als altres? Està molt bé, però alguna vegada necessi-

tareu un suport que la institució no us dona. Cuidar-nos tots com a comunitat és el nostre deure, els uns als altres. Vosaltres, sacerdots, heu d'aprendre a deixar-vos cuidar. Serà bo aprendre a fer-ho tots junts.

Escoltar

La sinodalitat ens desafia, sens dubte, a aprendre a ser Església d'una altra manera i, de nou tots junts. I això passa per aprendre també a ser cristians d'una altra manera i, per sobre de tot, per l'escolta. Evidentment per l'escolta mútua que s'ha manifestat com un bon mètode –ni l'únic ni el perfecte– per conèixer-nos i saber més els uns dels altres, de les nostres maneres d'enfocar temes i assumptes, de veure les nostres realitats i, en molts casos, de posar-nos en la pell dels altres quan comparteixen les seves experiències de vida i com aquestes experiències de vida han influït en la seva fe i en la seva relació amb l'Església.

Però també en l'escolta, en petits grups –com a deixebles– de la Paraula perquè ajudarà a desenvolupar i perfeccionar aquesta escolta mútua dels germans de comunitat. Perquè la veritat és que, quan les persones s'ajunten al voltant del Verb, es deixen anar paraules que estan amagades en la nostra vida i empresonades per mil històries. L'exercici de l'acolliment i de l'escolta que ajuda a sanar-nos no està renyit ni en oposició amb la convivència comunitària amb la Paraula de Déu.

L'escolta s'ha de convertir en una manera d'estil eclesial perquè tots puguem prendre part en els processos de decisió. Aquest Sínode ens parla de

«Comunió, Missió, i Participació», doncs bé, un gran desafiament missiонер és afirmar l'escolta com una manera de servir la Paraula i, per tant, els homes. Perquè escoltar és una manera d'evangelitzar, i tenim davant nostre el desafiament de crear temps i espais per al diàleg.

Transformar els púlpits en espai de diàleg i els confessionaris en espai d'acolliment no és quelcom que només us desafia a vosaltres com a sacerdots, que sí, però ha de tocar a tots els espais dels temples, tots els espais parroquials. Estem davant el desafiament de construir noves arquitectures de relacions. Això significa que ens hem de conèixer. Sense por. Se'ns presenta un gran desafiament: conèixer-nos, estar junts, decidir junts, i, a més, que ningú destaqui sobre ningú. Resumint, el desafiament de ser una Església comunitat circular amb un únic centre: Crist.

Les persones més excloses

La transformació passa, evidentment, per assemblar-nos el més possible a la forma de vida que ens va deixar Jesús. Però, aquesta vida sempre és sorprenent i, un home que acollia, consolava, curava, i era tendresa i compassió, també tenia el seu geni quan l'ocasió ho requeria.

La sinodalitat ens ajuda a repensar, i repensar des de la fe ens crida a transformar i a transformar-nos. A Jesús podien semblar-li malament moltes situacions injustes que veia cada dia quan les persones s'acostaven a ell amb el seu sofriment. Tanmateix, això d'enfadar-se amb vehemència de manera que no se'n pugui dubtar, ho fa només una

vegada: quan esclata contra els mercaders del temple (Jn 2,13-25).

Quan, en sinodalitat, parlem de repensar les estructures, parlem de transformació. N'hi ha que les haurem d'abandonar, unes altres podran recuperar la sinodalitat perduda, fins i tot caldrà crear-ne més d'una, no per incrementar la càrrega, sinó per fer que la sinodalitat funcioni. En tot cas, no seran moltes perquè hi ha estructures suficients.

Quan Jesús esclata contra els mercaders, ho fa en la figura de l'últim o de les últimes baules d'una cadena d'abús de poder i de corrupció que era el temple: animals que solament es podien comprar allà amb les monedes allà encunyades i, ves a saber, els intercanvis que feien... Un sistema abusiu.

Jesús no arremet contra el temple, sinó contra l'abús que cometien les persones que gestionen el temple. En definitiva, el que darrerament anomenem «una estructura d'abús de poder» en la nostra Església.

Si hem arribat, i hem arribat tots per acció o per omisió (per mirar cap a una altra banda), a la situació actual, no és perquè ara la solució vingui només per part d'alguns. Per això crec sincerament que repensar i transformar és quelcom que hem de fer junts, en comunitat, que és el nucli de la vida sinodal a l'Església.

La realitat dels abusos converteix les víctimes en les persones més descartades i marginades en l'Església i per l'Església. Tots plegats ens trobem en la possibilitat de ser víctimes i victimaris. Ningú es deslliura d'aquesta realitat. Per això dic que tots estem implicats en el repensar i transformar, i per això mateix enunciaré un seguit

de punts comuns a tots els que tenim consciència de ser Església perquè, com diu Francesc, o ens salvem tots o ens enfonsem tots.

L'actitud que mantinguem amb les víctimes d'abusos, de qualsevol mena d'abús en l'Església, marcarà en bona part el nostre avenç en sinodalitat. Perquè, com deia Sant Ciprià al segle III, «el que a tots afecta en l'Església, per tots ha de ser decidit i aprovat», i em pregunto: que potser les víctimes, el seu sofriment i el seu dolor, no afecten a tothom? Que potser creiem que la realitat dels abusos és només cosa d'uns altres? Que potser continuem creient, malgrat les evidències, que els qui denuncien haver sofert abusos –repeteixo que de qualsevol mena– ho fan per atacar l'Església? Que potser encara no ens hem adonat que l'erradicació d'aquesta barbaritat –i d'aquests delictes, perquè són delictes– passen pel compromís de tots nosaltres i que aquest compromís pot donar-se des del lloc que cadascú ocupa en l'Església?

Algunes qüestions que hem de tenir en compte per anar, tots junts, en la bona direcció i ajudar les víctimes són les següents:

a) *Canvi d'actitud.* El progrés és impossible sense el canvi, i aquells que no poden canviar la seva manera de pensar serà molt difícil que ajudin a canviar res. Per a nosaltres, aquest canvi de mentalitat va precedit d'un desig de conversió, que és canviar el cor, i d'una conversió tan personal com comunitària.

b) *Escollar d'una altra manera.* Perquè l'Església ha d'escollar tothom, incloses les víctimes –i creure-se-les–. I això sembla que costa, amb el que estem veient. Amb una escolta activa, amb el que implica creure el que parla i

que està explicant alguna cosa que li ha costat dècades poder verbalitzar.

c) *Trencar inèrcies*. Ni l'Església és el centre d'ella mateixa, ni la nostra vocació, la que sigui, el centre de la seva existència. El centre és una persona: Crist. Des d'aquí s'ha de donar a la persona el valor que realment té. Si la persona és una víctima, el camí d'escolta ha de ser un ambient segur i fiable per a ella.

d) *Preguntar-se personalment i comunitàriament: Quina vida eclesial volem*, la que veu la vida com una muntanya de problemes insuperables o la que veu cada alba com una insuperable muntanya d'oportunitats? Tenim opcions. La qüestió és triar la por que paralitza o la decisió de voler canviar a millor. El problema és que sovint volem passar del real a l'ideal. Aquí se'ns presenten les nostres depressions i els nostres desequilibris. És intentar fer un salt que ningú ha estat capaç de fer. L'Església, com a institució, haurà de tenir un paper que obri el desafiament, és a dir, al final, ha d'assenyalar el desafiament de manera permanent.

L'Església ha de ser un lloc per a la profecia i la denúncia però, com a estructura feta per homes, també té incoherències i traïcions, com ara que sovint se la veu enganxada més al poder que al servei. Són fragilitats que tenim aquí, i que n'embruten la imatge. Per això és important mantenir, ajudar, protegir i acompanyar els qui mantenen aquestes veus profètiques –dins i fora de l'Església– i que l'acompanyament no es quedi en veus murmuradores, sinó que acompanyin en l'acció.

La humanitat viu un drama de timidesa que la porta a sentir-se incapaç. Estem acostumats a mirar-nos a no-

altres mateixos, sense mirar-nos per dins i, així, deixem de veure els altres. Tenim por de mirar dins nostre perquè no ens agrada veure les nostres pors –i encara menys enfrontar-nos-hi–. Allà on tenim les nostres pors, curiosament, hi ha el nostre cor espantat, i no podem oblidar que la por és paralitzadora, i és el contrari a la fe que veiem a la Bíblia.

No parlar dels problemes que tenim no fa que desapareguin. Amagar les víctimes, tampoc. Hem de deixar de creure'ns que som el melic de l'Església, és a dir, de nosaltres mateixos, del món. Parlar amb valentia perquè el nostre silenci serà un retrocedir. Mai més el «perquè sempre s'ha fet així», perquè s'ha canviat moltes vegades i s'ha fet sense por. Amb la mala premsa que té, un exemple de canvi és el Concili de Trento, que va afrontar la realitat que se li va presentar i va fer canvis oportuns. Va ser un bon concili pastoralista del segle XVI! Ara som al XXI.

e) *Ser o aparentar*. En la vida, o seguim camins o n'obrim. Cal tornar a despertar-se i recuperar la creativitat perduda! No és un tòpic, és una realitat que ens hem de creure. Podem canviar. Sense idolatrar ningú (que després venen les decepcions: Marko Rupnik, Javier Garrido, Tony Anatrella...). Tots hem de ser per a l'Església i en l'Església agents de compromís evangèlic, de pastoral contextual en l'aquí i en l'ara, en la nostra realitat vital. Part del compromís evangèlic rau a escoltar les víctimes.

f) *Generositat*. No hem de solucionar l'Església a la pròxima generació, però sí que hem de demostrar que el canvi és possible. Hem de recuperar la llibertat de ser, perquè des d'aquesta llibertat serà possible fer i actuar en

llibertat. I aquest serà el millor testimoniatge per a les properes generacions. Ells han d'obrir les seves sendes i també recorreran els seus camins. L'única cosa que han de veure és que és possible.

g) *Equitat*: No miris els altres amb el nas alt, ni des de baix. Tots estem a la mateixa altura. «L'únic moment en què un ésser humà pot mirar algú altre des de dalt, és quan veu que ha caigut i s'ajup per ajudar-lo a aixecar-se». ¹¹ Hi ha un aspecte de la vivència de la sinodalitat que de vegades se'ns escapa, i és la compassió. I cal viure-la sense explicar-la molt, sobretot amb aquells que són més resistents al canvi. Perquè no escolten i caldrà provar sort amb les imatges.

h) *Aprendre dels que no s'allunyen*. Resulta tremendament impactant comprovar com la majoria de les víctimes, després dels abusos i després de veure's revictimitzades en no ser cregudes, no abandonen l'Església. Són per a nosaltres una lliçó de vida, una lliçó de testimoniatge. Acostar-nos-hi ens converteix en un proïsme més proper. Tots estem en la mateixa vida i en la mateixa Església i tots ens trobem allunyats d'algun punt concret. Esborrem distàncies! Si em permeteu, en aquest punt, i és que hi soc particularment sensible, vull recordar que d'aquest Sínode ja se n'ha dit que no és un Sínode per pre-

sentar documents sinó per fer-lo vida. Això és molt important. I no significa que no s'hagi de fer teologia. Significa que la teologia emanada d'aquest Sínode ha de ser encarnada com tota bona teologia, i molt arrelada en els marges de l'Església i fins i tot fora d'aquests marges, com també dels marginats dins de l'Església. En cas contrari, no servirà de molt perquè continuarem tenint un horitzó molt limitat en la idea de qui és «poble de Déu».

i) *Coherència*. Si les religions mostren la coherència entre el que diuen i el que fan en el tracte a les dones, no és menys veritat que el mateix passa amb les víctimes. No prendre's de debò les víctimes ni la realitat dels abusos afecta la missió, l'evangelització i la imatge de Déu que volem compartir. Perquè no podem oblidar que els abusos en l'Església poden ser, i de fet són, molt inferiors en comparació amb altres institucions, però tenen un matís que els fan únics. En l'Església s'abusa –en qualsevol mena d'abús– en nom de Déu. Aquí rau la diferència per la qual nosaltres –cristians i catòlics– hem de tenir una coherència que no deixi dubtes en aquesta nauseabunda realitat.

He volgut deixar un espai especial i únic per a les víctimes. Es mereixen que pensem i actuem com a seguidors de qui va ser la víctima per excel·lència: Jesús de Natzaret.

LA PLAÇA DE L'ESPERANÇA

El clericalisme galopant que es va sentint en aquells dels quals se sol esperar proximitat i lliurament ja és un crit d'atenció ben fort. Per això, Francesc ens regala aquesta trobada per fer realitat tot el viscut i, des d'aquesta trobada, llançar-nos a un món que no sap que ens espera, però que ens anirà descobrint.

En l'Església tots som terra sagrada i així ens hem d'acceptar. Acceptar-nos és reconèixer-nos com a tals, com a terra sagrada, amb la mateixa dignitat i amb els mateixos drets i deures que ens concedeix el baptisme. Si tots som terra sagrada, per què hi ha persones que se senten marginades? Nosaltres, cristians catòlics, som en moltes ocasions els qui marginem. Hi ha qui viu en uns marges i en unes perifèries que no estan dibuixades.

Fa tres anys que estem aprenent a caminar junts i no podem abandonar la pràctica ara! En aquest moment és quan haurem de fer realitat tot allò que hem anat vivint, compartint, somiant. Creure que tot s'ha acabat i que el Sínode de la sinodalitat ja és història de

l'Església i, per tant, nostra, seria més que un error.

Francesc, que pensa en tot i ha caminat al nostre costat durant tot aquest temps, és conscient que els corredors de fons –i el Sínode ha estat i continuarà sent una carrera de fons– no poden parar de córrer de sobte, sinó que necessiten una mica d'espai per parar.

Per això, per no frenar en sec, ha volgut regalar-nos una mica d'espai per assentar el que ha estat aquest temps, i ens ofereix la meravella de la «Plaça de l'Esperança» en forma de Jubileu, perquè continuem gaudint de la reconstrucció d'aquesta Església que tan bé va dissenyar el Concili Vaticà II, i que aviat es va anar difuminant per acabar irrecognoscible i, en

moltes ocasions, contrària al Concili mateix.

Cap a la plaça

La clau és a «ser amb» perquè el camí compartit sigui ja trobada. Vivim en la dictadura del que es considera políticament correcte, un camí que no deixa lloc al diferent i al creatiu, i que produeix tota mena de bajanades que conformen un model de comportament pràcticament únic i, per tant, pobre.

El camí cap a la plaça ens ha mostrat la riquesa de la diversitat de tota mena i l'acoloriment que això aporta, i ens ha permès descobrir que les opinions són tancades i les idees són obertes, i obertes a unes altres, i que d'aquesta manera es creix. Durant aquest trajecte cap a la Plaça de l'Esperança hem descobert que el Sínode de la sinodalitat pot ser, i de fet serà, el gran testament de Francesc.

Hem descobert que la sinodalitat, a més de caminar junts cap a Crist, que és meta i camí, és també una forma de govern eclesial certament impactant, i ha suposat comprendre una manera d'entendre i de fer la pastoral, d'estar en el món, en diàleg amb tothom, en el respecte a les diferències i amb la intenció veritable de no deixar ningú fora. Escoltar els de dins i els de fora, com diu Francesc. Veure'ns, estar i fer junts, marginats, pobres plens de res, tots desbordant esperança.

En la plaça de l'esperança

Reunir-nos en la Plaça de l'Esperança no és reunir-nos només els cristians

catòlics. És obrir l'espai per a tothom, perquè això també ho hem descobert en el camí precedent.

Algunes persones es preguntaran com es pot construir un pont entre els qui ens trobarem en aquesta plaça. No serà complicat. Per exemple, *Fratelli tutti*, que no és un text confessional, es dirigeix a tothom. Amb aquest text, la comunió eclesial, que ja no haurà de ser pura uniformitat, pot passar a ser la comuna-unió que necessita la societat. Una societat que té els mateixos problemes i les mateixes ànsies d'esperança arreu del món.

Laudato Si' i *Laudato Deum* constitueixen un marc de referència del crit de la terra i de la humanitat oprimida. No són ecologia 'verda', són ecologia humana que també afecta tothom. Les limitacions autoimposades, ben assentades amb la formació-deformació rebuda, ens fan viure marcats per la geografia del pecat, el límit del qual està marcat pel melic al nord i pels genolls al sud. I no ens adonem que el pecat es comet del coll cap amunt.

També en la Plaça de l'Esperança ens podem ajudar els uns als altres a superar les limitacions que ens alliberaran de molt de llast sense sentit. Defensar la vida és tasca de tots i, entre tots, en aquesta trobada esperànçada, podem conjuminar esforços per aconseguir-lo. Creients, no creients, sense religió

Arriba el temps de la possibilitat de començar a donar forma al somni del Concili Vaticà II. La generació que va protagonitzar aquest concili està en els seus últims dies. Si perdem la seva memòria, perdrem realment la nostra memòria i podrem repetir els errors comesos. Quantes experiències religioses

no continuen amb la marca de l'arrogància i prepotència que les fa decidir qui són dignes d'amor i qui dignes de condemnació?

Per això, trobar-nos en la Plaça de l'Esperança ens permetrà afrontar el futur junts i en igualtat de condicions, i continuar reafirmant que la diversitat cultural és part de la riquesa de la humanitat perquè totes les manifestacions culturals i religioses humanes són portadores de veritat. Totes les tradicions espirituals són fragments de disposició amorosa de Déu en la seva autorevelació. La diversitat esdevé un lloc de trobada a partir del qual s'anuncia Déu i Déu s'anuncia. L'hospitalitat és un valor espiritual i una benedicció. Rebre als altres és rebre Déu.

Indicacions per arribar a la plaça

Hi ha dos senyals que, a manera de brúixola, ens guien cap a la nostra trobada en la Plaça de l'Esperança.

La primera és l'any dedicat al Concili Vaticà II. Durant tot l'any 2023 vam tenir l'oportunitat de preparar-nos. Les comunitats cristianes d'arreu del món han proposat itineraris i moments de reflexió sobre les quatre constitucions conciliars: *Dei Verbum*, *Sacrosanctum Concilium*, *Lumen Gentium* i *Gaudium et Spes*.¹²

La segona és l'any dedicat a l'oració. En la carta al cardenal Fisichella, ja esmentada, el papa Francesc diu: «M'alegra pensar que l'any 2024, que precedeix a l'esdeveniment del Jubileu, pugui dedicar-se a una gran "simfonia" d'oració; abans de res, per recuperar el desig d'estar en la presència del Senyor, d'escoltar-lo i adorar-lo».

Per tant, en preparació per al Jubileu, «les diòcesis estan convidades a promoure la centralitat de l'oració individual i comunitària».

Senyals importants que ens indiquen que el Jubileu està íntimament lligat amb el Sínode de la sinodalitat, que és un procés espiritual de gran fondària.

Des de la plaça de l'esperança

En la carta que el papa Francesc escriu al cardenal Fisichella, encarregat de la preparació del Jubileu, diu:

Hem de mantenir encesa la flama de l'esperança que ens ha estat donada, i fer tot el possible perquè cadascú recuperi la força i la certesa de mirar al futur amb ment oberta, cor confiat i amplitud de mires. El pròxim Jubileu pot ajudar molt a restablir un clima d'esperança i confiança, com a signe d'un nou renaixement que tots plegats percebem urgent. Per aquesta raó vaig triar el lema *Pelegrins de l'Esperança*. Tot això serà possible si som capaços de recuperar el sentit de la fraternitat universal, si no tanquem els ulls davant la tragèdia de la pobresa galopant que impedeix a milions d'homes, dones, joves i infants viure d'una manera humanament digna. Penso especialment en els nombrosos refugiats que es veuen obligats a abandonar la seva terra. Tant de bo que la veu dels pobres sigui escoltada en aquest temps de preparació al Jubileu que, segons el mandat bíblic, retorna a cadascú l'accés als fruits de la terra: «podran menjar tot el que la terra produeixi durant el seu descans, tu, el teu esclau, la teva esclava i el teu jorna-

ler, així com l'hoste que resideixi amb tu; i també el bestiar i els animals que estiguin en la terra podran menjar tots els seus productes» (Lv 25,6-7). Per tant, la dimensió espiritual del Jubileu, que ens convida a la conversió, s'ha d'unir a aquests aspectes fonamentals de la vida social per formar un conjunt coherent. Sentint-nos tots pelegrins en la terra en la qual el Senyor ens ha posat perquè la conreem i la cuidem (cf. Gn 2,15), no descurem, al llarg del camí, la contemplació de la bellesa de la creació i la cura de la nostra casa comuna. Espero que l'any vinent jubilar se celebri i es visqui també amb aquesta intenció. De fet, un nombre cada vegada més gran de persones, inclosos molts joves i adolescents, reconeixen que la cura de la creació és expressió essencial de la fe en Déu i de l'obediència a la seva voluntat.¹³

Des d'aquesta plaça haurem de sortir al món més units, més capaços d'afrontar els desafiaments sota la forma de vida de Jesús de Natzaret. Per a Jesús, la veritat era l'amor, fora de l'amor no hi ha veritat. L'amor és sempre alliberador. Si ens deixem guiar veurem que Déu no és estàtic ni manipulador de destins.

Considerant la tradició bíblica i en la trajectòria de Jesús de Natzaret, l'experiència dels oprimits és la manera més segura de captar el moviment de Déu en la història.

Existencialment, també el Jubileu de l'Esperança ens pot ajudar a pensar que l'ésser humà està en permanent moviment de canvi a la recerca de la plenitud de vida, de la millor expressió de la seva creativitat, del seu ésser més real i íntim.

En la Solemnitat de l'Epifania del Senyor de l'any 2022, va dir Francesc:

On neix aquesta sana inquietud que els ha portat a peregrinar? Neix del desig. Aquest és el seu secret interior: saber desitjar. Meditem-ho. Desitjar significa mantenir viu el foc que crema dins nostre i que ens impulsa a buscar més enllà de l'immediat, més enllà del que és visible. Desitjar és acollir la vida com un misteri que ens supera, com una esquadra sempre oberta que convida a mirar més enllà, perquè la vida no està «tota aquí», també està «més enllà». És com una tela blanca que necessita rebre color. [...] Perquè són els desitjos els que ens eixamplen la mirada i impulsen la vida a anar més enllà: més enllà de les barreres de la rutina, més enllà d'una vida esmussada en el consum, més enllà d'una fe repetitiva i cansada, més enllà de la por d'arriscar-nos, de comprometre'ns pels altres i pel bé. «Aquesta és la nostra vida –deia sant Agustí–: exercitar-nos mitjançant el desig» (*Tractats sobre la primera carta de Sant Joan*, IV, 6). [...] I en anar així, dia rere dia, tindrem la certesa, com els mags, que fins i tot en les nits més fosques brilla una estrella. És l'estrella del Senyor, que ve a fer-se càrrec de la nostra fràgil humanitat. Ens dirigim a la seva trobada. No donem a l'apatia i a la resignació el poder de clavar-nos en la tristesa d'una vida mediocre. Abracem la inquietud de l'Esperit, tinguem cors inquiets. El món espera dels creients un impuls renovat cap al Cel. Com els mags, alcem el cap, escoltem el desig del cor, seguim l'estrella que Déu fa resplendir sobre nosaltres. I com a cercadors inquiets, romanguem oberts a les sorpreses de Déu. Germans i germanes, somiem, busquem, adorem.¹⁴

Caldrà fer canvis en la profunditat del nostre ésser personal i comunitari. Caldrà mudar formes, llenguatges, símbols, maneres de mirar. Caldrà canviar, per amor als homes i a l'Església. Caldrà canviar perquè, en aquest moment, se'ns demana romandre canviants. Només això.

Per acabar, expresso un desig: Ajuda'ns, Senyor, a aprendre a ser una Església de gent en un món de gent, amb gent, per a gent. Amb tothom i sense excepció de cap mena. Tant de bo en la nostra confessió de fe poguéssim dir: Crec en una Església santa, catòlica, apostòlica i per a tothom, tothom, tothom. Amén.

NOTES

- 1 Agraïeix a Frei Fernando Ventura i a Joaquim Franco els seus tres llibres: *Do eu solitario ao nós solidario*, Lisboa 2011, Editorial Verso de Kapa; *Somos pobres más somos muitos*, Lisboa 2013, Editorial Verso de Kapa; i *Todos nós somos sendo*, Lisboa 2022, Editorial Contraponto, en què vaig veure reflectit tot el que volia explicar en aquest text i que han constituït la base para elaborar-lo.
- 2 VENTURA, Fernando i FRANCO, Joaquim (2013), *Somos pobres mas somos muitos*, Lisboa: Verso de Kapa.
- 3 MARUJO, A. (2011), *Dios viene a Público* (entrevista a J. Masiá), Lisboa: Pedra Angular, p. 388.
- 4 Congregació per a la Doctrina de la Fe, *Instrucción Donum Veritatis sobre la vocación eclesial del teólogo, marzo de 1990*, nn. 10 i 11.
- 5 Cos geomètric de cares planes que tanquen un volum infinit. Simbòlicament és la figura geomètrica en què conflueixen totes les parcialitats que conserven la seva pròpia originalitat, de manera que la identitat peculiar s'integra cordialment en la comunitat i l'enriqueix, sense quedar aïllada ni esterilitzada.
- 6 Pel que fa a aquest tema, recomano llegir el llibre de HALÍK, Tomás (2023), *La tarde del cristianismo*, Barcelona: Herder, en què aprofundeix sobre aquesta realitat.
- 7 <https://www.synod.va/content/dam/synod/document/common/opening/3.-MEDITAZIONE Inoges-Sans SP EN FR IT.pdf>.
- 8 <https://www.synod.va/es/xvi-asamblea-general-ordinaria-del-sinodo-de-los-obispos.html>. Intervenció del dia 9 d'octubre de 2023.
- 9 ZAMBRANO, María (1989), *Hacia un saber del alma*, Madrid: Alianza, p. 94.
- 10 Jean Claude, cardenal Hollerich, «La Chiesa deve cambiare, rischiamo di parlare a un uomo che non c'è più», *Vatican News* (2022). <https://www.vaticannews.va/it/vaticano/news/2022-10/cardinale-hollerich-intervista-osservatore-pastorale-sinodo.html>.
- 11 Comentari del papa Francesc a l'Assemblea sinodal celebrada l'octubre de 2023 al Vaticà.
- 12 Cfr: <https://www.iubilaum2025.va/es/giubileo-2025/verso-il-giubileo/2023-anno-del-concilio.html>.
- 13 Cfr: <https://www.iubilaum2025.va/es/giubileo-2025/lettera-di-papa-francesco.html>.
- 14 Cfr: https://www.vatican.va/content/francesco/es/homilies/2022/documents/20220106_omelia-epifania.html.

PREGUNTES PER A LA REFLEXIÓ

---

1. En quin sentit la sinodalitat a més a més d'un canvi/conversió institucional suposa també un canvi/conversió personal?
2. Como definiries aquesta «cultura de la cura» que hauria de caracteritzar una Església samaritana? Per què diu l'autora que aquesta cultura és «especialment necessària» per als sacerdots i futurs sacerdots?
3. En les pàgines 20-21 l'autora, en fer esment dels abusos, enumera una sèrie d'accions a realitzar amb l'objectiu «d'anar, tots junts, en la bona direcció i ajudar a les víctimes». Subratllaries alguna d'elles? N'afegiries alguna altra que creus important?
4. I al final un exercici d'imaginació... Com t'imagines que és o podria ser aquesta plaça de l'esperança de la qual parla l'autora?

*Si ho desitges pots enviar-nos les teves respostes, reflexions i opinions al correu: quaderns@fespinal.com

Cristianisme i Justícia (Fundació Lluís Espinal) és un centre d'estudis creat a Barcelona l'any 1981. Agrupa un equip de voluntariat intel·lectual que té per objectiu promoure la reflexió social i teològica per contribuir a la transformació de les estructures socials i eclesials. Forma part de la xarxa de centres Fe-Cultura-Justícia d'Espanya i dels Centres Socials Europeus de la Companyia de Jesús.

Quaderns CJ

Darrers títols

- 231. *Sobre la tecnologia*. O. Quintana
- 232. *Els CIE: instruments de sofriment inútil*. L. Zanón
- 233. *Democràcia cultural*. J. Picó
- 234. *Rics i pobres al Nou Testament*. J. I. González Faus
- 235. *L'Esperit bufa des de baix*. V. Codina
- 236. *Crist i les cultures*. C. Maza
- 237. *Contra la necronomia*. I. Zubero
- 238. *Del Sinode al jubileu: construint comunitat en diàleg*. C. Inogés

La Fundació Lluís Espinal envia gratuïtament els quaderns CJ. Si desitgeu rebre'ls, demaneu-los a:

Cristianisme i Justícia

Roger de Llúria, 13, 08010 Barcelona

93 317 23 38 • info@fespinal.com

www.cristianismejusticia.net

També podeu descarregar-los a:

www.cristianismejusticia.net/quaderns

Collabora amb nosaltres:

www.cristianismejusticia.net/donatius

Setembre del 2024 • Tiratge: 35.000 exemplars

